

Dołęga, Józef Marcelli

Droga do uniwersytetu : (cz. I)

Studia Teologiczne 22, 385-406

2004

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MATERIAŁY

Studia Teologiczne
Biał., Droh., Łom.
22(2004)

KS. JÓZEF MARCELI DOŁĘGA

DROGA DO UNIwersYTETU (cz. I)

1. Autobiografia

Józef Marcełi Dołęga (ur. 26.04.1940) po ukończeniu szkoły podstawowej uczył się w Liceum Ogólnokształcącym w Goniądzu, po ukończeniu którego w 1958 roku podjął studia w Wyższym Seminarium Duchownym w Łomży, które ukończył w 1964 roku otrzymując święcenia kapłańskie. Po roku pracy duszpasterskiej w Małkini rozpoczął studia na specjalizacji filozofii przyrody Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie. Studia te ukończył w 1969 roku, pisząc pracę magisterską pod kierunkiem Ks. prof. dr hab. Kazimierza Kłósaka pt.: *Teoria kreacjonistycznych początków duszy ludzkiej a współczesny ewolucjonizm*, recenzentem tej pracy był ks. doc. dr hab. Marian Jaworski. W tym samym roku został przyjęty na kurs i na seminarium doktoranckie u prof. K. Kłósaka, pod którego kierunkiem napisał rozprawę doktorską pt.: *Implikacje filozoficzne naukowego ujęcia zagadnienia pochodzenia mowy ludzkiej*. Recenzentami tej pracy byli: prof. dr hab. Aleksander Godlewski z Uniwersytetu Wrocławskiego i doc. dr hab. Jerzy Chmurzyński z Instytutu Biologii Doświadczalnej PAN. Obrona pracy doktorskiej odbyła się w ATK 23 czerwca 1975 roku.

J. M. Dołęga został zatrudniony w Wyższym Seminarium Duchownym w Łomży w 1970 roku, a na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej ATK w Katedrze Filozofii Przyrody na pełnym etacie w 1973 roku (asystent wolutariusz 1970-1973, asystent 1973-1976, adiunkt 1976-1987, docent 1987-1993, prof. nadzw. ATK od 1993 roku), ponadto prowadzi wykłady i seminarium magisterskie w Wyższym seminarium Duchownym w Elku, w Uniwersytecie w Białymstoku, seminarium licencjackie we Wszechnicy Mazurskiej oraz konwersatorium w Instytucie Filozofii UW.

W dniu 19 czerwca 1986 roku odbyło się kolokwium habilitacyjne J. M. Dołęgi na podstawie dorobku naukowego z lat 1975-1986 i pracy habilitacyjnej pt. *Stosunek ruchu do materii w ujęciu klasycznej filozofii przyrody*. Recenzentami byli: ks. prof. dr hab. Edmund Morawiec – ATK, prof. dr hab. Stanisław Olszewski – Instytut Chemii Fizycznej PAN, doc. Dr hab. Henryk Stonert – IFS PAN. Od roku 1987 docent ATK, a od 1993 profesor

nadzwyczajny ATK; 18 listopad 2002 profesor nauk humanistycznych (recenzenci: ks. prof. dr hab. Bernard Hałaczek, prof. dr hab. Włodzimierz Tyburski, prof. dr hab. inż. Stefan Kozłowski).

J. M. Dołęga pełnił następujące funkcje organizacyjne na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej ATK:

- 1974-1975 i 1978-1990 był odpowiedzialny za plan zajęć na Wydziale;
- 1975-1989 współpracownik Redakcji „Biuletynu Informacyjnego ATK”;
- 1977-1981 był zastępcą Wydziałowej Komisji Stypendialnej;
- w 1978 r. był członkiem Komisji Weryfikacyjnej d/s Stypendialnych;
- 1978-1981 członek Senackiej Komisji Bibliograficznej ATK;
- 1976-1990 członek Komisji Egzaminacyjnej w czasie rekrutacji;
- 1970-1987 współorganizator Kursów Duszpasterskich w ATK;
- od 1992 kierownik Katedry Filozofii Ekologii;
- od 1988 członek Komitetu Redakcyjnego Studia Philosophiae Christianae;
- 1988-1990 pełnomocnik Rektora d/s Studenckiego Hufca Pracy;
- 1991-1992 przewodniczący Wydziałowej Komisji Rekrutacyjnej;
- 1990-1993 prodziekan Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej;
- 1993-1996 dziekan Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej;
- od 1996 – 2000 członek Senackiej Komisji Wydawniczej ATK;
- 1999 – 2002 – 2005 członek Senatu ATK;
- 1999 – 2002 – 2005 członek Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk;
- 02-12-1999 – 2002 dziekan Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego;
- od sierpnia 2000 konsultor Komisji Nauki Wiary Episkopatu Polski – Sekcja Filozoficzna;
- od sierpnia 2001 konsultor Komisji Nauki Konferencji Episkopatu Polski;
- od września 2000 członek Rady Programowej Ośrodka Informacji o Informacji Ekologicznej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
- od 01 października 2000 Kierownik Podyplomowego Studium Ekologii Człowieka i Edukacji Ekologicznej UKSW;
- od 2002 – 2005 dziekan drugiej kadencji Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego;
- od 2000 roku Rerodaktor naczelny rocznika: *Studia Ecologiae et Bioethicae*.

Główne kierunki badań naukowych J. M. Dołęgi koncentrują się wokół następujących dyscyplin naukowych: filozofii przyrody, antropologii filozoficznej, teorii poznania, sozologii i ekofilozofii. We wszystkich tych naukach ważne miejsce zajmuje problematyka metateoretyczna potrzebna do wypracowania statusu epistemologicznego i metodologicznego każdej nauki środowiskowej, a zwłaszcza sozologii i ekofilozofii, jako nowych nauk XXI wieku. Ponadto problematyka merytoryczna koncentruje się wokół zagadnień struktury bytu materialnego, właściwości środowiska społeczno-

przyrodniczego, zagadnień antropologicznych, aksjologicznych i edukacyjnych w ekofilozofii.

2. Bibliografia

2. 1. Monografie, studia, rozprawy

1. *Implikacje filozoficzne naukowego ujęcia pochodzenia mowy ludzkiej, w: (rozprawa doktorska), w: Z zagadnień filozofii przyrodoznawstwa i filozofii przyrody*, pod red. K. Kłósaka, ATK, t. 2, Warszawa 1979, 299-370.
2. *Implikacje filozoficzne empirycznej fenomenologii ruchu, w: Z zagadnień filozofii przyrodoznawstwa i filozofii przyrody*, pod red. M. Lubańskiego i S. W. Ślagi, ATK, Warszawa 1986, 157-234.
3. *Stosunek ruchu do materii w ujęciu klasycznej filozofii przyrody*, WATK, Warszawa 1986, ss. 169 (praca habilitacyjna). rec.: E. Morawiec, SPhCh, 24(1988) nr 1, 239-243.
4. *Kreacjonizm i ewolucjonizm. Ewolucyjny model kreacjonizmu a problem hominizacji*, ATK, Warszawa 1988, ss. 135. Rec. K. Kloskowski, ST, 10(1992) 296-297.
5. *Znak – Język – Symbol. Z podstawowych zagadnień komunikacji*, ATK, Warszawa 1991, ss. 157. Rec. H. Stonert, Wokół języka i komunikacji, SPhCh, 23(1992) nr 2, 226-227; M. Gogacz, ST, 10(1992) 298-299.
6. *Człowiek w zagrożonym środowisku. Z podstawowych zagadnień sozologii*, WATK, Warszawa 1993, ss. 198. Rec. B. Hałaczek, ST, 11(1993) s. 3; P. Tryjanowski, Zapomniane słowo: sozologia, Magazyn Słowo- Dziennik Katolicki, 18-20 luty 1994, s 19; J. Niemiec, SPhCh, 31(1995) nr 1, 260-261.
7. *Człowiek w zagrożonym środowisku. Z podstawowych zagadnień sozologii*, WATK, Warszawa 1998, ss. 202 (wydanie drugie, poprawione).
8. *Koncepcja sozologii systemowej*, WUKSW, Warszawa 2001, ss. 326.

2. 2. Redakcja i współredakcja prac zbiorowych

1. *Świadomość i edukacja ekologiczna*, pod red. J. M. Dołęga i J. Sandner, ATK, Warszawa 1998, ss. 180.
2. *Ochrona środowiska w filozofii i teologii*, pod red. J. W. Czartoszewski i J. M. Dołęga, ATK, Warszawa 1999, ss.
3. *Solidarni z nauczniem Jana Pawła II*, pod red. J. M. Dołęga, Episteme 1(1999), AUM, Olecko 1999, ss. 260.
4. *Z dziejów chrześcijaństwa w Augustowie*, pod red. J. W. Czartoszewski i J. M. Dołęga, Episteme 2(1999), AUM, Olecko 1999.
5. *Kazimierz Kloskowski (1953-1999)*, pod red. J. M. Dołęga i J. Meller, Episteme 3(2000), AUM, Olecko 2000, ss. 304.

6. *Ekologia rodziny ludzkiej*, pod red. J. M. Dołęga, J. W. Czartoszewski, Episteme 7(2000) AUM, Olecko 2000.
7. *Ekologia rodziny w nauce i kulturze*, pod red. J. M. Dołęga, J. W. Czartoszewski, Episteme 8(2000) AUM, Olecko 2000, ss. 300.
8. *Edukacja ekologiczna w rodzinie*, pod red. J. M. Dołęga i J. W. Czartoszewski, Episteme 9(2000) AUM, Olecko 2000, ss. 250.
9. *Księga Jubileuszowa Wyszego Seminarium Duchownego w Łomży (1919-2000)*, prewod. komitetu red. J.M. Dołęga, red. J. Sokołowski, WSD, Łomża 2000, ss. 512.
10. *Wielki Jubileusz Chrześcijaństwa 2000*, cz. I, pod red. J. M. Dołęga, J. Sokołowski, S. Śledziewski, Episteme 12(2001) AUM, Olecko 2001, ss. 314.
11. *Wielki Jubileusz Chrześcijaństwa 2000*, cz. II, pod red. J. M. Dołęga, J. Sokołowski, S. Śledziewski, Episteme 13(2001) AUM, Olecko 2001, ss. 312.
12. *Ochrona środowiska społeczno-przyrodniczego w filozofii i teologii*, pod red. J. M. Dołęga, J. W. Czartoszewski, A. Skowroński, WUKSW, Warszawa 2001, ss. 590.
13. *Prymas Tysiąclecia a rodzina w Polsce. Kardynał Stefan Wyszyński w pamięci Polski Północno-Wschodniej*, pod red. J. M. Dołęgi i J. W. Czartoszewskiego, Episteme 15(2001) AUM, Olecko 2001, ss. 304.
14. *Troska o człowieka w rodzinie i szkole w Roku Kardynała Stefana Wyszyńskiego*, pod red. J. M. Dołęgi i J. W. Czartoszewskiego, Episteme 16(2001) AUM, Olecko 2001, ss. 290.
15. *Od kosmologii do ekofilozofii*, pod red. J. M. Dołęgi, Episteme 22 AUM, Olecko 2002.
16. *Unia Europejska. Geneza – rozwój – perspektywy*, pod red. J. M. Dołęgi, Episteme 25 AUM, Olecko 2002, 496, 332.
17. *Teologia duchowości*, opr. pod red. J. M. Dołęgi, Episteme 20 AUM, Olecko 2002, 260.
18. *Podstawy kultury ekologicznej*, red. J. M. Dołęga, Zeszyty Naukowe KCiŚ PAN 32(2002).
19. *Ks. Antoni Boszko (1942-2001)*, Episteme 19 AUM, Olecko 2002, 302.
20. *Ocalić od zapomnienia*, pod red. J. M. Dołęgi i J. Mandziuka, Warszawa 2002, 282.
21. *Episteme 27 (2003): Biskup Edward Samsel (1940-2003)*, pod red. J. M. Dołęga i A. Skowroński, AUM, Olecko 2003, ss. 384.
22. *Episteme 30 (2003): Ochrona środowiska i edukacja ekologiczna w Unii Europejskiej i Polsce*, pod red. Z. Ciećko, J. M. Dołęgi, AUM, Olecko 2003, ss. 244.
24. *Studia Teologiczne 21(2003)*, WSD Łomża – Białystok – Drohiczyn 2003, ss. 620.
25. *Zeszyty Naukowe, redakcja: J. W. Czartoszewski, J. M. Dołęga Wyższa Szkoła Suwalsko – Mazurska w Suwałkach*, 7(2003).

26. *Episteme* 33(2003): *Biskup Edward Samsel (1940-2003)*, pod red. J. M. Dołęgi, J. Sokołowskiego, A. Skowrońskiego, AUM, Olecko 2003.
27. *Studia Ecologiae et Bioethicae* 1(2003), Instytut Ekologii i Bioetyki, WUKSW, Warszawa 2003, ss. 750.

2. 3. Artykuły i komunikaty naukowe

1. K. Rahnera, *Teoria stawania się i jej zastosowanie do problemu hominizacji*, SPhCh, 7(1971) nr 2, 297-305.
2. *Pochodzenie człowieka w nowych ujęciach filozofii chrześcijańskiej I*, RUŁKD, 35(1973) nr 6-7, 50-55.
3. *Pochodzenie człowieka w nowych ujęciach filozofii chrześcijańskiej II*, RUŁKD, 26(1974) nr 2-4, 51-59.
4. *Pochodzenie człowieka w nowych ujęciach filozofii chrześcijańskiej III*, RUŁKD, 36(1974) nr 12, 35-42.
5. *Z zagadnień współczesnej problematyki filozofii Boga*, RUŁKD, 37(1975) nr 8-10, 6-65.
6. *Zagadnienie pochodzenia mowy ludzkiej*, SPhCh, 12(1976) nr 1, 253-255.
7. *Z zagadnień ontogenezy człowieka*, RUŁKD, 40(1978) nr 11, 23-29.
8. *Z problematyki filozofii fizyki Czesława Białobrzęskiego*, SPhCh, 25(1979) nr 1, 202-204.
9. *Nauczanie filozofii w wyższych seminariach duchownych w okresie posoborowym*, RUŁKD, 41(1979) nr 4, 28-32.
10. *Problematyka filozoficzna polskich ośrodków akademickich a kultura polska*, RUŁKD, 42(1980) nr 3, 60-70.
11. *Zagrożenia życia i zdrowia współczesnego człowieka*, AK, 94(1980)506-512.
12. *Z problematyki naukowo-badawczej Bolesława J. Gaweckiego*, RF, 38(1980) nr 12, 1-15.
13. *Z zagadnień ochrony naturalnego środowiska człowieka*, RUŁKD, 42(1980) NR 4, 56-59.
14. *Z zagadnień zoologii, w: Z zagadnień filozofii przyrodoznawstwa i filozofii przyrody*, pod red. M. Lubańskiego i S. W. Ślęgi, ATK, t. 4, Warszawa 1982, 328-337.
15. *Epistemologia i metodologia filozofii przyrody w ujęciu Kazimierza Kłósaka*, CP, 7(1983-1984) 173-196.
16. *Zarys empirycznej fenomenologii człowieka*, ST, 1(1983) 283-300.
17. *Z problematyki filozofii fizyki Carla F. von Weizsäckera, w: Z zagadnień filozofii przyrodoznawstwa i filozofii przyrody*, pod red. M. Lubańskiego i S. W. Ślęgi, ATK, t. 5, 283-300.
18. *Zagadnienie ruchu w teoriach fizyki*, ST, 2(1984) 235-255.
19. *Współczesne interpretacje kreacjonizmu*, ST, 3(1985) 217-234.

20. *Zagadnienie antropogenezy we współczesnej filozofii chrześcijańskiej: problem hominizacji w ujęciu Kazimierz Kłósaka*, ŁWD, 48(1986) nr 4, 91-96.
21. *Zagadnienie kreacjonizmu w ujęciu Kazimierza Kłósaka*, ST, 6(1986) 91-96.
22. *Problem kreacjonizmu w filozofii Kazimierza Kłósaka*, w: *W poszukiwaniu prawdy. Pamięci Profesora Kazimierza Kłósaka*, pod red. M. Lubańskiego i S. W. Ślagi, ATK, Warszawa 1987, 44-66.
23. *Ruch a dynamizm: uwagi na marginesie koncepcji R. J. Boškovića*, SPhCh, 24(1988) nr 1, 36-46.
24. *Ruch i dynamizm a struktura materii (w 200-tną rocznicę śmierci R. J. Boškovića)*, ST, 7(1989), 225-234.
25. *Zagadnienie świadomości w procesie komunikacji*, ŁWD, 52(1990) nr 1, 96-107.
26. *Z podstawowych zagadnień języka*, ST, 8(1990) 291-308.
27. *Z podstawowych zagadnień komunikacji*, ST, 9(1991) 305-316.
28. *Problematyka symbolu*, ŁWD, 53(1991) nr 1, 90-98.
29. *Poznanie relacji przez człowieka a zagadnienie hominizacji według K. Kłósaka*, SPhCh, 28(1992) nr 2, 139-148.
30. *Zagadnienie antroposfery a problem ochrony naturalnego środowiska życia*, ST, 10(1992), 253-260.
31. *Problem filozofii narodowej według Bolesława J. Gaweckiego*, ST, 11(1993), 209-227.
32. *Problematyka przedmiotowa i meta przedmiotowa sozologii*, w: *Materiały II Ogólnopolskiej Konferencji Ochrona środowiska w nauczaniu i wychowaniu*, red. M. R. Dudzińska i L. Pawłowski, PL, Lublin 1993.
33. *Problematyka nauki o ochronie środowiska w nauczaniu i wychowaniu*, w: *Wyznaczniki powodzeń edukacyjnych*, pod red. A. Karpińskiej, OWMWN, Olecko 1994, 26-37.
34. *Problematyka informacji w ujęciu systemowym*, SPhCh, 30(1994) nr 2, 65-72.
35. *Hydrosfery a zdrowie człowieka*, ŁWD, 56(1994) nr 4, 84-90.
36. *Epistemologiczne zagadnienia sozologii*, ST 12(1994), 325-332.
37. *Problematyka ekologiczna w edukacji nauczycieli*, w: *Stołość i zmienność w naukach pedagogicznych*, *Studia i Materiały WSP w Olsztynie*, Nr 72, pod red. A. W. Maszke, WSP, Olsztyn 1995, 217-224.
38. *Uwarunkowania filozoficzne i religijne postawy ekologicznej*, w: *Człowiek i środowisko. Humanistyka i ekologia. Prace I Olsztyńskiego Sympozjum Ekologicznego Olsztyn 5-6 maja 1994 roku*, *Studia i Materiały WSP Olsztyn* Nr 70, pod red. J. Dębowskiego, WSP, Olsztyn 1995, 127-134.
39. *Status epistemologiczny i metodologiczny sozologii*, ST 13(1995), 239-250.
40. *Z zagadnień ekofilozofii*, ST 14(1996) 153-164.
41. *W kierunku ekofilozofii*, w: *Ekofilozofia i bioetyki VI Polski Zjazd Filozoficzny*, pod red. W. Ty burski, TOP Kurier, Toruń 1996, 19-28.

42. *Miejsce problematyki etycznej i ekonomicznej w ekofilozofii*, (w:) *Ekonomia ekologia etyka*, pod red. W. Tyburski, IFUMK i PKE OP-K, Toruń 1996, 7-12.
43. *Z zagadnień metateoretycznych i merytorycznych ekofilozofii*, SPHCh 32(1996) nr 1, 270-278.
44. *Z życia i twórczości naukowej Szczepana Witolda Ślagi. Wprowadzenie w problematykę konferencji*, SPHCh 32(1996) nr 1, 40-42
45. *Wydział Filozofii Chrześcijańskiej ATK*, 32(1996) Nr 2, 185-188.
46. *The Foundations of Ecological Dialogue and Education in the Understanding of John Paul II*, DaU, Vol. 7 (1997) No 1-2, 145-148.
47. *Philosophical and Theological Principles of the Ecological Era*, DaU, Vol. 7 (1997) No. 7-8, 147-158.
48. *Podstawowe zagadnienia terminologiczne w ekofilozofii*, w: *Szkolnictwo niepaństwowe. Partnerstwo czy konkurencja?* Pod red. A. Karpińska, MWN, Olecko 1997, 282-288.
49. *Historical conditions giving to sozology*, DaU Vol. 7(1997) No 8,
50. *Znaczenie sozologii i ekologii w systemie edukacji ekologicznej*, w: *Szkoła przeżycia cywilizacyjnego*, WN Scholar, Warszawa 1997, 245-255.
51. *Kultura ekologiczna i nauki o ochronie przyrody*, w: *Kultura ekologiczna – transformacja – biznes*, BTN, Bydgoszcz 1999, 22-30.
52. *Sozologia i ekofilozofia – nauki XX wieku*, Boston 1997, materiały na XX Kongres Filozoficzny.
53. *Zagadnienia ekologiczne w problematyce teologicznej*, ST, 15(1997) 277-286.
54. *Podstawy dialogu i wychowania ekologicznego w ujęciu Jana Pawła II*, w: *Ziemia domem człowieka*, pod red. J. Krakowiaka, Warszawa 1997, 45-54.
55. *W kierunku nowej cywilizacji*, w: *Światopogląd i ekologia*, pod red. J. Dębowskiego, WSP, Olsztyn 1997, 32-42.
56. *Znaczenie nauk o ochronie środowiska społeczno-przyrodniczego w kształceniu ekologicznym dorosłych*, ZN PAN 23(1998) 59-72.
57. *Sozology and ecophilosophy – sciences of the 20th century*, Boston 1998, materiał na XX Kongres Filozoficzny.
58. *Ecology and ecumenism*, Boston 1998, materiał na Międzynarodowy Kongres Uniwersalizmu.
59. *Znaczenie sozologii i ekofilozofii w kształtowaniu świadomości proekologicznej*, CiP (1998) Nr 8-9, 219-230.
60. *Etyka środowiskowa na XX Światowym Kongresie filozofii*, w: *Etyka środowiskowa. Teoretyczne i praktyczne implikacje*, pod red. W. Tyburskiego, IF UMK, Toruń 1998, 21-24.
61. *Znaczenie ekofilozofii w kształtowaniu świadomości proekologicznej*, w: *Świadomość i edukacja ekologiczna*, 28-36.
62. *Sozologia w edukacji ekologicznej*, w: *Świadomość i edukacja ekologiczna*, 136-144.

63. *Problematyka ochrony środowiska społeczno-przyrodniczego w sozologii i ekofilozofii*, w: *Ochrona środowiska w filozofii i teologii*, pod red. J. M. Dołęga i J. W. Czartoszewski, WATK, Warszawa 1999, 10-26.
64. *Wprowadzenie do ochrony środowiska w filozofii i teologii*, w: *Ochrona środowiska w filozofii i teologii*, tamże 7-9.
65. *Ekologia w teologii i filozofii chrześcijańskiej*, w: *Wprowadzenie do filozoficznych problemów ekologii*, pod red. A. Papuzińskiego, WSP, Bydgoszcz 1999, 133-164.
66. *Z doświadczeń Szkoły Przeżycia cywilizacyjnego w Instytucie Filozofii UW, Wspólnotowość i Postawa Uniwersalistyczna*, Nr 1 (1999), 123-128.
67. *Nauki o ochronie środowiska społeczno-przyrodniczego i kultura ekologiczna*, w: *Stworzyciel i przyroda w tradycji i myśli europejskiej oraz dydaktyka chrześcijańskiej etyki ekologicznej*, pod red. A. Dyduch-Falniowskiej, IOP PAN, Kraków 1999, 121-128.
68. *W perspektywie konferencji 1999 roku*, w: *Ochrona środowiska w filozofii i teologii*, tamże 293-295.
69. *Filozofia religii na XX Światowym Kongresie Filozofii*, ŁST 8(1999), 79-82.
70. *U progu cywilizacji życia i pokoju*, w: *Solidarni z nauczaniem Jana Pawła II*, Episteme 1(1999) AUM, Olecko 1999, 161-176.
71. *Z zagadnień życia religijnego mieszkańców Ziemi Augustowskiej*, w: *Z dziejów chrześcijaństwa w Augustowie*, pod red. J. W. Czartoszewskiego, Episteme 2(1999) AUM, Olecko 1999, 115-126.
72. *Biografia nukowa (Kazimierz Kloskowskiego)*, w: *Kazimierz Kloskowski (1953 -1999)*, pod red. J. M. Dołęgi i J. Mellera, Episteme 3(2000) AUM, Olecko 2000, 7-32.
73. *Z doświadczeń Szkoły Przeżycia cywilizacyjnego w Instytucie Filozofii Uniwersytetu Warszawskiego w aspekcie edukacji ekologicznej*, w: *Polityka – ekologia – kultura. Społeczne przesłanki i przejawy kryzysu ekologicznego*, pod red. A. Papuzińskiego, WSP, Bydgoszcz 2000, 297-302.
74. *Znaczenie kultury ekologicznej w procesach transformacji*, w: *Ekologia a procesy transformacji*, pod red. J. Dębowskiego, UWM, Olsztyn 2000, 7-14.
75. *Nauki o środowisku społeczno-przyrodniczym a kultura ekologiczna*, w: *Ekologia a transformacje cywilizacyjne na przełomie wieków*, pod red. S. Zięba, Z. Wróblewski, ZEC KUL, Lublin 2000, 163-174.
76. *Człowiek i pustka w refleksji filozoficznej i teologicznej*, w: *Człowiek i pustka. Problemy wakuumologii*, pod red. Z. Hulla i W. Tulibackiego, OSW, Olsztyn 2000, 18-20.
77. *Podstawowa struktura komunikacji*, w: *Komunikacja wiary w trzecie tysiąclecie*, pod red. S. Dziekońskiego, Episteme 6(2000) AUM, Olecko 2000, 99-118.
78. *Z zagadnień filozofii nauk ekologicznych*, ST 18(2000), 295-308.

79. *Filozofia nauk o ochronie środowiska i kultura ekologiczna*, SPhCh 36(2000) nr 2, 67-80.
80. *Nauczanie filozofii w okresie posoborowym*, w: Księga Jubileuszowa Wyższego Seminarium Duchownego w Łomży (1919-2000), Łomża 2000, 75-79.
81. *Biografia nukowa (Kazimierz Kloskowskiego)*, w: Kazimierz Kloskowski (1953-1999), Episteme 3(2000), AUM, Olecko 2000, 7-32.
82. *U progu zmian kulturowych i cywilizacyjnych*, w: Wokół mnożnika cztery, pod red. S. Kozłowski i Z. Wróblewski, ZEC KUL, Lublin 2000, 183-190.
83. *Z zagadnień współczesnych nauk o ochronie środowiska*, w: W kręgu chrześcijańskiego orędzia moralnego. Księga Jubileuszowa poświęcona ks. prof. Antoniemu Młotkowi, pod red. M. Biskup, T. Reroń, PWT, Wrocław 2000, 451-464.
84. *Z filozofii nauk ekologicznych*, w: Ochrona środowiska społeczno-przyrodniczego w filozofii i teologii, redakcja: J. M. Dołęga, J. W. Czrtyoszewski, A. Skowroński, WUKSW, Warszawa 2001, 25-37.
85. *O potrzebie studiów ekofilozofii w XXI wieku*, w: Czynić sprawiedliwość w miłości. Księga pamiątkowa Uniwersytetu Stefana Wyszyńskiego dla Jego Eminencji Józefa Kardynała Glempa w dwudziestą rocznicę posługi prymasowskiej, zebrał i opracował Waldemar Chrostowski, WUKSW, Warszawa 2001, 152-164.
86. *Sozologia i ekofilozofia w naukach ekologicznych*, Ateneum Kapłańskie 138(2002)2, 238-250.
87. *Ekologiczna otwartość*, Ateneum Kapłańskie 138(2002)2, 236-238.
88. *Od kosmologii do ekofilozofii*, w: Episteme 22(2002), 7-14.
89. *Główne problemy ewolucyjnego modelu kreacjonizmu*, w: *Stworzenie i ewolucja*, red. Naukowa: Janina Buczkowska i Anna Lemańska, WUKSW, Warszawa 2002, 35-55.
90. *Podstawowe pojęcia w edukacji środowiskowej – spory definicyjne*, w: *Edukacja środowiskowa założenia i rzeczywistość po reformie szkolnej*, ZN KCIŚ PAN 31(2002), 49-58.
91. *U podstaw kultury ekologicznej*, w: *Podstawy kultury ekologicznej*, ZN KCIŚ PAN 32(2002), 7-12.
92. *Specyfika człowieka i teologia duchowości – wprowadzenie*, w: *Teologia duchowości*, pod red. J. M. Dołęgi, AUM, Olecko 2002, 5-7.
93. *Systemowa koncepcja ekofilozofii*, Philosophica XXXIII(2002) 69-76 Bratysława.
94. *Religia istotnym elementem kultury*, w: *Chrześcijaństwo w kontekście judaizmu i islamu*, red. M. Skierkowski, Warszawa 2003, Lumen Fidei 2(2003), 27-36.
96. *W kierunku humanistycznego profilu ochrony środowiska (zamiast wstępu)*, w: *Humanistyczny profil ochrony środowiska. XV lat Sekcji Ekologii Człowieka i Bioetyki na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej Akademii Teologii*

- Katolickiej w Warszawie*, red. A. Abdank-Kozubski i J. W. Czartoszewski, WUKSW, Warszawa 2003, 7-9.
97. *Zasady cywilizacji życia, pokoju i miłości w ujęciu Jana Pawła II*, *Studia Teologiczne* 21(2003), 333-355.
 98. *Znaczenie nauk ekologicznych w ochronie środowiska i edukacji ekologicznej*, w: *Episteme* 30(2003): *Ochrona środowiska i edukacja ekologiczna w Unii Europejskiej i Polsce*, red. Z. Ciećko i J. M. Dołęga, AUM, Olecko 2003, 17-28.
 99. *O ochronie środowiska i edukacji środowiskowej w programach nauczania Wszechnicy Mazurskiej w Olecku*, w: *Episteme* 30(2003): *Ochrona środowiska i edukacja ekologiczna w Unii Europejskiej i Polsce*, red. Z. Ciećko i J. M. Dołęga, AUM, Olecko 2003, 223-226.
 100. *Nauki ekologiczne a zrównoważony rozwój*, w: *Monografie Komitetu Inżynierii Środowiska Polskiej Akademii Nauk*, vol. 16: *Filozoficzne i społeczne uwarunkowania zrównoważonego rozwoju*, pod red. A. Pawłowski, IiŚ PAN, Lublin 2003, 59-70.
 101. *Analiza pojęcia symbolu*, *Studia Philosophiae Christianae*, 39(2003)2, 79-97.
 102. *W kierunku dziedziny i dyscypliny nauk ekologicznych (środowiskowych)*, *Studia Ecologiae et Bioethicae* 1(2003)405-428.
 103. *Słowo o środowisku społeczno-przyrodniczym*, w: *Chrześcijaństwo i edukacja ekologiczna 4: Wychowanie do poszanowania środowiska społeczno-przyrodniczego*, pod red. J. W. Czartoszewskiego i J. M. Kotowskiego, Verbum, Warszawa 2003, 7-11.
 104. *Troska Jana Pawła II o środowisko*, w: *Duchowość europejska w świetle globalizacji i edukacji*, pod red. S. Urbańskiego, UKSW, Warszawa 2003, 125-155.
 105. *Problematyka ekologiczna na początku XXI wieku*, w: *Chrześcijańska Europa*, pod red. S. Urbański, WCCh, Warszawa 2003, 275-284.
 106. *Naukowe uwarunkowania procesów ochrony środowiska*, *Sozologia – edukacja ekologiczna i gospodarka odpadami*, Nr 1 (2003) 6-13.
 107. *Postawa środowiskowa – próba analizy pojęcia*, *Edukacja Biologiczna i Środowiskowa* Nr 2-3 (10-11) 2004, 31-40.
 108. *O zasadach nowej cywilizacji, dialogu i wychowaniu w ujęciu Jana Pawła II*, w: *Veritas una sed doctrina multiplex. Księga pamiątkowa ku czci prof. dr hab. Józefa Jaronia*, pod red. W. Słomski i M. Ciszek, Siedlce 2003, 345-356.
 109. *Słowo o informacji*, *Studia Philosophiae Christianae*, 40(2004) 1,
 110. *Nota biograficzna i bibliograficzna*, w: *40 lat pracy w kapłństwie 23 V 1964 – 23 V 2004*, pod red. J. Sokołowski, Łomża 2004, 42-67.

2. 4. Recenzje

1. R. Blanche, *Wiedza współczesna a racjonalizm*, tłum. A. Zabłudowski, Warszawa 1979, SPhCh 6(1970) nr 2, 156-159.
2. V. B. Droscher, *Instyngt czy doświadczenie? Zachowanie się zwierząt*, tłum. K. Kowalska, Warszawa 1979, SPhCh 6(1970) nr 2, 181-184.
3. A. D. Sertillanges, *L« Univers et l«ame*, Paris 1965, SPhCh 6(1970) nr 2 184-187.
4. R.F. Francoeur, *Horyzonty ewolucji*, tłum. H. Bednarek, Warszawa 1969, SPhCh 7(1971) nr 1, 199-203.
5. D. E. Grodzieński, *Radiobiologia*, tłum. O. Rosić, Warszawa 1969, SPhCh 7(1971) nr 1, 196-199.
6. B. Malmborg, *Nowe drogi w językoznawstwie. Przegląd szkół i metod*, tłum. A. Szulc, Warszawa 1969, SPhCh 7(1971) nr 1, 253-255.
7. E. Mayr, *Footnotes on the philosophy of biology*, *Philosophy of Science* XXXVI(1969) Nr 2, 197-203, SPhCh 7(1971) Nr 1, 203-205.
8. Th. Dobzhansky, *The pattern of human evolution, w: The Uniqueness of man*, Amsterdam - London 1969, 41-70, SPhCh 7(1971) Nr 1, 205-207.
9. D. W. Sciama, *The origin of the universe, w: Logic, Methodology and Philosophy of Science III*, Amsterdam 1968, 396-400, SPhCh, 7(1971) Nr 2, 307-308.
10. J. B. Nowik, *Fifosowskiej woprosy modielirowanija psichiki*, Moskwa 1972, SPhCh, 8(1972) nr 1, 261-262.
11. P. Marler, *Animals and man: Communication and its development, w: Communication*, ed. by J. D. Roslansky, Amsterdam-London 1969, 23-63, SPhCh 8(1972) Nr 1, 221-223.
12. S. L. Washburn, *The evolution of human behaviour, w: The Uniqueness of man*, ed. by J. D. Roslansky, Amsterdam-London 1969, 165-185, SPhCh, 8(1972) Nr 1, 219-221.
13. J. Dorst, *Zanim zginie przyroda*, tłum. Z. Sikora, Warszawa 1971, SPhCh 8(1972) nr 2, 206-208.
14. V. B. Droscher, *Świat zmysłów*, tłum. B. Witkowska, Warszawa 1971 SPhCh 8(1972) nr 2, 208-212.
15. *Anthropological Congress dedicated to Ales Hrdlicka. Proceeding of the Anthropological Congress*, Prague and Humpoles 1969, ed. by V. V. Novotny, Prague 1971, SPhCh 9(1973) nr 1, 318-320.
16. R. S. Karpinskaja, *Filosowskije problemy molekularnoi biologii*, Moskwa, 1971, SPhCh 9(1973) nr 2, 185-187.
17. E. W. Wołkowa, A. I. Filjukow, P. A. Wodopianow, *Determinacija ewolucyjnego procesa*, Minsk 1971, SPhCh 9(1973) nr 2, 187-189.
18. Hugo i Jane von Lawick-Goodall, *Zabójcy bez winy*, tłum. G. Bujalska i L. Grum, Warszawa 1973, SPhCh 11(1975) nr 1, 224-226.

19. P. Guiraud, *Semiologia*, tłum. S. Cichowicz, Warszawa 1974, SPhCh 11(1975) nr 1, 235-237.
20. F. Hoyle, *Współczesne osiągnięcia kosmologii*, tłum. J. Muller, Warszawa 1975, SPhCh 13(1977) nr 2, 183-187.
21. J. von Lawick-Goodall, *W cieniu człowieka*, tłum. G. Bujalska-Grum i L. Grum, Warszawa 1974, SPhCh 13(1977) nr 2, 183-187.
22. J. Napier, *Prapoczątki człowieka*, tłum. R. Hołyński, Warszawa 1975, SPhCh 13(1977) nr 2, 187-189.
23. G. J. Miakiszew, *Prawidłowości dynamiczne i statystyczne w fizyce*, Warszawa 1976, SPhCh 14(1978) nr 1, 169-172.
24. J. J. Knapik, *Dynamiczna ekspansja kosmosu*, Londyn 1976, SPhCh 14(1978) nr 1, 172-174.
25. *Problemi epistemologici delle psicologia*, a cura di Giovanni Sir, Milano 1976, SPhCh 15(1979) nr 2, 213-215.
26. L. S. Wygotski, *Narzędzia i znak w rozwoju dziecka*, tłum. B. Grell, Warszawa 1978, SPhCh 16(1980) nr 2, 185-187.
27. A. B. Stępień, *Elementy filozofii*, Lublin 1980, SPhCh 18(1982) nr 1, 221-222.
28. *Zarys filozofii przyrody ożywionej*, pod red. S. Mazierskiego, Lublin 1980, SPhCh 18(1982) nr 1, 223-227.
29. J. Piaget, *Równoważenie struktur poznawczych. Centralny problem rozwoju*, tłum. Z. Zakrzewska, Warszawa 1981, SPhCh 18(1982) nr 2, 222-224.
30. M. Temczyk, *Strukturalna jedność świata*, Warszawa 1981, SPhCh 18(1982) nr 2, 221-222.
31. W. Tłokiński, *Mowa. Przegląd problematyki psychologicznej i pedagogicznej*, Warszawa 1982, SPhCh 19(1983) nr 1, 231-234.
32. B. G. Kuzniecowa, *Wartość poznania. Szkice z współczesnej teorii nauki*, tłum. W. Martyna, Wrocław 1982, SPhCh 19(1983) nr 2, 242-245.
33. B. Hałaczek, *Australopitekalka koncepcja antropogenezy*, Warszawa 1982, SPhCh 19(1983) nr 2, 241-242.
34. B. Dembowski, *Z ambony i nie z ambony*, Warszawa 1983, ST 1(1983), 333-334.
35. A. M. Krapiec, *Człowiek – Kultura – Uniwersytet*, Lublin 1982, ST 1(1983), 334-345.
36. J. Turek, *Kosmologia Alberta Einsteina i jej filozoficzne uwarunkowania*, Lublin 1982, SPhCh 20(1984) nr 1, 183-185.
37. L. Wciórka, *Filozofia człowieka. Studia i szkice*, Warszawa 1982, SPhCh 20(1984) nr 1, 185-186.
38. M. Heller, *Ewolucja kosmosu i kosmologii*, Warszawa 1983, SPhCh 20(1984) nr 2, 199-200.
39. H. Staudinger, W. Behler, *Grundprobleme menschlichen Nachdenkens. Eine Einfuhrung in modernes Philosophieren*, Freiburg im Breisgau 1984, CTH 55(1985) nr 4, 178-180. Wersja rozszerzona w ST 3(1985), 277-279.

40. T. Kaszuba, *Semenenki koncepcja filozofii jako racjonalnego poznania*, Rzym 1985, ST 4(1986), 238-239.
41. J. S. Trefil, *Im Ausgenblick der Schopfung*, Basel 1984, ST 4(1986), 236-237.
42. M. Gogacz, *Elementarz metafizyki*, Warszawa 1987, ST 7(1989), 265-267.
43. H. Piersa, *Symetria i jej funkcja poznawcza w fizyce*, Lublin 1989, ST 8(1990), 319-320.
44. K. Kloskowski, *Zagadnienie determinizmu ewolucyjnego. Studium biofilozoficzne*, Gdańsk 1990, ST 9(1991), 386-388.
45. *The Philosophy of Science of Ruder Bosković. Proceedings of the Symposium of the Institute of Philosophy and Theology S.J.*, Zagreb 1987, SPhCh 27(1991) Nr 2, 145-148.
46. M. Heller, *Filozofia nauki. Wprowadzenie*, Kraków 1992, ST 10(1992), 304-305.
47. B. Hałaczek, *U progu ludzkości. Podręcznik przyrodniczej antropogenezy*, Warszawa 1991, ST 10(1992), 305-306.
48. *Rozprawy i szkice z filozofii i metodologii nauk. Księga pamiątkowa ku uczczeniu siedem-dziesięciolecia urodzin Profesora Władysława Krajewskiego*, pod red. J. Sucha, E. Pakszys, I. Czarnogóra, Warszawa-Poznań 1992, ST 11(1993), 383-385.
49. *Fragmenty filozoficzne, seria 4*, pod red. W. Gasparskiego i A. Strzałckiego, Warszawa 1991, SPhCh 29(1993) nr 1, 196-198.
50. *Materiały II Ogólnopolskiej Konferencji Ochrona Środowiska nauczaniu i wychowaniu*, Lublin 1993, SPhCh 30(1994) nr 1, 156-159.
51. E. Morawiec, *Odkrycie metafizyki egzystencjalnej. Studium historyczno-analityczne*, WATK, Warszawa 1994, ST 13(1995), 420-422.
52. *Znaczenie i prawda. Rozprawy semiotyczne*, pod red. Jerzego Pelca, WNPWN, Warszawa 1994, SPhCh 31(1995) nr 2, 270-272.
53. A. Filipowicz, *Bioetyka Van Rensselaera Pottera i jej ocena w świetle moralnego nauczania Jana Pawła II*, Warszawa 1999, ST 18(2000), 511-512.

2. 5. Recenzje wydawnicze

54. *Drogi i bezdroża kultury chrześcijańskiej Europy*, pod red. U. Cierniak i J. Grabowskiego, WSP i IT, Częstochowa 2003, ss. 650.
55. *Episteme 32 (2003): M. Markowski, Pierwowzory uniwersytetów*, AUM, Olecko 2003, ss. 406.
56. *Episteme 26 (2003): Współczesne dylematy diagnostyczne i metodologiczne w opiece i wychowaniu*, AUM, Olecko 2003, ss. 278.
57. *U podstaw dialogu o edukacji*, pod red. Anny Karpińskiej, Trans Humana, Białystok 2003, ss. 273.

2. 6. Sprawozdania

1. Sprawozdanie z sesji naukowej poświęconej wybranym zagadnieniom teleologicznej interpretacji przyrody, ATK 27-06-1973, SPhCh 10(1974) nr 2, 231-233.
2. Konferencja naukowa na temat książki pod red. bpa B. Bejze, *Aby poznać Boga i człowieka*, BIATK (1975) nr 1, 33-34.
3. Sympozjum na temat: *Z wybranych zagadnień języka naukowego*, BIATK (1975) nr 3, 21-24.
4. z T. Klimskim: Sprawozdanie z sympozjum poświęconego wybranym zagadnieniom języka naukowego, SPhCh 12(1976) nr 1, 243-246.
5. Sprawozdanie z konferencji naukowej poświęconej książce: *Aby poznać Boga i człowieka*, cz. I: *O Bogu dziś*, pod red. bpa B. Bejze, Warszawa 1974, SPhCh 12(1976) nr 1, 246-248.
6. Sprawozdanie z sympozjum na temat: *Najwyższe osiągnięcia poznawcze antropoidów współczesnych i kopalnych w porównaniu z możliwościami człowieka współczesnego*, BIATK (1977) nr 5, 33-36.
7. Sympozjum na temat: *Pluralizm kulturowy w służbie Kościoła i ludzkości*, BIATK (1978) nr 4, 39-42.
8. Sprawozdanie z wykładu prof. dra K. Regamey'a, BIATK (1979) nr 2, s. 36.
9. Sesja naukowa na temat: *Zajęcia interdyscyplinarne dotyczące problematyki Boga*, BIATK (1979) nr 3, 38-41.
10. Sesja naukowa poświęcona zmarłym profesorom: W. Wąsikowi, P. Chojnackiemu, E. Gilsonowi, BIATK (1980) nr 4, 32-34.
11. *Udział wykładowców ATK w naukowym spotkaniu metafizyków*, BIATK (1980) nr 6, 35-36.
12. *Sesje naukowe pracowników Katedry Filozofii Przyrody*, BIATK (1982) nr 4, 36-38.
13. Sprawozdanie z wykładu prof. Ludger Oeing-Hanhof, tłum. B. Hałaczek, BIATK (1982) nr 6, 9-10.
14. Sprawozdanie z posiedzeń Katedry Filozofii Przyrody, SPhCh 19(1983) nr 1, 247-252.
15. Referaty wygłoszone na naukowych sesjach pracowników Katedry Filozofii Przyrody, BIATK (1983) nr 5, 42-46.
16. *Antropologiczne aspekty w pielgrzymim nauczniu Jana Pawła II*, ST 2(1984) 293-296.
17. *Człowiek i jego relacje* (sprawozdanie z dyskusji poświęconej książce Mieczysława Gogacza: *Człowiek i jego relacje*, ATK, Warszawa 1985, ST 4(1986), 229-230).
18. Sympozjum poświęcone pamięci ks. prof. Kazimiera Kłósaka, BIATK (1987) nr 2, 39-44.
19. Sprawozdanie z sympozjum filozoficznego w Wyższym Seminarium Duchownym w Łomży, ST 7(1989), 239-247.

20. *Sprawozdanie z sympozjum poświęconego pamięci ks. prof. Kazimierza Kłósaka*, ST 7(1989), s. 247.
21. *Sprawozdanie z sympozjum poświęconego Kongresowi Eucharystycznemu i III wizycie duszpasterskiej Jana Pawła II w Polsce*, ST 7(1989), 236-239.
22. *Sprawozdanie z sesji naukowych profesorów Wyższych Seminariów Duchownych Białegostoku, Drohiczyzna, Łomży i Siedlec, odbytych w 1989 roku*, ST 8(1990), 309-311.
23. *Sprawozdanie z sympozjum filozoficznego w Wyższym Seminarium Duchownym w Łomży*, 8(1990), 311-312.
24. *Sprawozdanie z pracy Redakcji „Studia Teologiczne” w latach 1983-1989*, ST 8(1990), 312-313.
25. *Sprawozdanie z konferencji naukowych księży profesorów Wyższych Seminariów Duchownych Białegostoku, Drohiczyzna, Łomży i Siedlec*, ST 9(1991), 363-366.
26. *Filozofia nauki Rudjera Józefa Boškovića*, ST 9(1991), 368-370.
27. *Sprawozdanie z konferencji naukowych w roku akademickim 1991/1992*, ST 11(1993), 373-375.
28. *Sprawozdanie z konferencji: Między filozofią a historią nauki*, SPhCh 31(1995) nr 1, 342-343.
29. *Sprawozdanie z sympozjum filozoficznego w Łomży i Etku*, ST 13(1995), 388-414.
30. *Spotkanie ks. prof. dra hab. Jana Łacha, Rektora ATK z profesorami i alumnami WSD w Łomży*, ST 13(1995), 415.
31. *Dyskusje wokół książki Jana Pawła II: Przekroczyć próg nadziei*, ST 13(1995), 416-418.
32. *Sprawozdanie z sympozjum filozoficznego na temat: Filozofia na VI Polskim Zjeździe Filozoficznym w Toruniu*, ST 14(1996), 357-373.
33. *Sprawozdanie z konferencji naukowej nt.: Problematyka życia i kultury w tradycji i kulturze polskiej*, Warszawa 16-10-2003, *Studia Ecologiae et Bioethicae* 1(2003), s. 702.

2. 7. Informacje o książkach, czasopismach, ludziach nauki, i inne teksty

1. *Z zagadnień filozofii przyrodoznawstwa i filozofii przyrody*, pod red. K. Kłósaka, t. 1. ATK, Warszawa 1976, BIATK, (1977) nr 6, s. 23.
2. *Studia z filozofii Boga*, pod red bpa B. Bejze, t. 3, ATK, Warszawa 1977, SPhCh 13(1977) nr 2, s. 94.
3. *Studia z filozofii Boga*, pod red. bpa B. Bejze, t. 3, ATK, Warszawa 1977, BIATK (1978) nr 4, 12-13.
4. *Z zagadnień filozofii przyrodoznawstwa i filozofii przyrody*, pod red. K. Kłósaka, t. 2, ATK, Warszawa 1979, BIATK (1982) nr 3, 10-12.

5. *Z zagadnień filozofii przyrodoznawstwa i filozofii przyrody*, pod red. K. Kłósaka, t. 3, ATK, Warszawa 1979, BIATK, (1982) nr 3, 12-14.
6. M. Heller, M. Lubański, S. W. Ślaga: *Zagadnienia filozoficzne współczesnej nauki. Wstęp do filozofii przyrody*, ATK, Warszawa 1980, BIATK (1982) nr 3, 14-15.
7. *Wokół publikacji książkowych z filozofii Boga*, ST 2(1984) 306-309.
8. *Nowe czasopismo filozoficzne: Studia Epistemologiczne*, ST 9(1991)306-309.
9. Bolesław J. Gawęcki, RF XLI (1985) nr 2-3, 248-252.
10. Kazimierz Kłósak, RF XLII (1986) nr 1-2, 112-116.
12. *Słowo Dziekana Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej ATK na pogrzebie śp. Prof. dra hab. Szczepana Witolda Ślagi, Limanowa 20.XII.1995*, SPhCh 32(1996) Nr 1, 258-259.
13. z A. M. Woźnickim, *Wprowadzenie do książki: Szkoła przeżycia cywilizacyjnego*, Warszawa 1997, 7-8.
14. *Słowo wprowadzające (do książki: Kazimierz Kłoskowski {1953-1999})* w: Kazimierz Kłoskowski (1953-1999), *Episteme* 3(2000) AUM, Olecko 2000, s. 5.
15. *Słowo pożegnalne w imieniu przyjaciół*, w: Kazimierz Kłoskowski (1953-1999), 267-269.
16. *Słowo do Czytelnika serii wydawniczej Episteme*, w: *Solidarni z nauczaniem Jana Pawła II*, *Episteme* 1(1999) ss 4-8.
17. *Ocalić od zapomnienia*, w: J. Sokołowski, *Parafia Osowiec w środowisku społecznym i przyrodniczym*, *Episteme* 5(2000) AUM, Olecko 2000, s. 5.
18. *Słowo wprowadzające*, w: *Ochrona środowiska społeczno-przyrodniczego w filozofii i teologii*, WUKSW, Warszawa 2001, 11-12.
19. *Słowo wprowadzające*, w: *Wielki Jubileusz Chrześcijaństwa 2000*, *Episteme* 13(2001), AUM, Olecko 2001, s. 5.
20. *Słowo od Redakcji, From the Editors*, z W. Bołozem, *Studia Ecologiae et Bioethicae*, 1(2003) 5-8.
21. *Z medytacji nad życiem i pracą*, w: *40 lat pracy w kapłaństwie 23 V 1964-23 V 2004*, pod red. J. Sokołowski, Łomża 2004, s. 149.
22. *Wstęp*, z J. Mandziukiem, w: *Ocalić od zapomnienia. Profesorowie Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie we wspomnieniach wychowanków*, pod red. J. M. Dołęgi i J. Mandziuka, WUKSW, Warszawa 2002, 9-12.
23. *Słowo o ks. prof. Piotrze Chojnackim*, w: *Ocalić od zapomnienia*, s. 31.
24. *Słowo o prof. Bolesławie Józefie Gawęckim*, w *Ocalić od zapomnienia*, s. 40.
25. *Słowo o prof. Aleksandrze Lechu Godlewskim*, w: *Ocalić od zapomnienia*, s. 42.
26. *Słowo o ks. prof. kazimierz Kłósaku*, w: *Ocalić od zapomnienia*, s. 82.

2. 8. Udział w konferencjach naukowych i wykłady odnotowane w publikacjach

1. *Zagadnienie genezy duszy ludzkiej*, wykład inauguracyjny wygłoszony w WSD w Łomży 26-10-1974, RULKD 34(1974) nr 12, 35-42.
2. *Zagadnienie pochodzenia mowy ludzkiej*, wykład wygłoszony apozjum na temat: Z zagadnień antropologii przyrodniczej i filozoficznej (ATK, 21-04-1975), SPhCh 12(1976) nr 1, 251-158.
3. *Dwa typy analizy epistemologiczno-metodologicznej zagadnienia pochodzenia mowy ludzkiej*, wykład wygłoszony na sympozjum w ATK 23-03-1976, BIATK, (1977) nr 5, 33-36.
4. *Filozoficzne implikacje naukowego ujęcia zagadnienia pochodzenia mowy ludzkiej*, wykład wygłoszony w czasie sesji naukowej Podsekcji Filozofii Przyrody pracowników naukowych wyższych zakładów teologicznych w Polsce (ATK, 26-04-1976), SPhCh 13(1977) nr 1, 265-268.
5. *Problematyka filozoficzna polskich katolickich ośrodków akademickich a kultura polska*, odczyt wygłoszony w czasie trwania „Polish American Heritage Workshop” w Orchard Lake 29-06-1979, BIATK (1980) nr 6, s. 36.
6. *Z zagadnień sozologii*, wykład wygłoszony do wykładowców WSD w Łomży 14-11-1980, RULKD 42(1980) nr 4, 56-59.
7. *Kilka słów o dyskusji*, w: W kierunku Boga, pod red. bpa B. Bejze, Warszawa 1982, ss. 423.
8. *Wprowadzenie do sympozjum na temat życia i działalności Stefana Kardynała Wyszyńskiego*, ST 1(1983), 226-227.
9. *Podstawy antropologii chrześcijańskiej*, wprowadzenie do sympozjum w WSD w Łomży 18-12-1983 i 15-01-1984, ST 2(1984), 293-296.
10. *Z problematyki naukowo-badawczej ks. prof. Kazimierza Kłósaka*, wykład wygłoszony w WSD w Łomży, BIATK (1985) nr 6, 32-33.
11. *Podstawy antropologii w pielgrzymim nauczniu Jana Pawła II*, wykład inauguracyjny wygłoszony w WSD w Łomży 08-10-1983, BIATK (1985) nr 6, 33-34.
12. *Otwarcie sympozjum nt. problematyki pielgrzymki Jana Pawła II do Korei*, ST 3(1985), 266-267.
13. *Współczesne interpretacje kreacjonizmu*, wykład wygłoszony w WSD w Włocławku, BIATK (1986) nr 1, 43-44.
14. *W pierwszą rocznicę śmierci prof. Bolesława J. Gaweckiego*, odczyt wygłoszony na seminarium Katedry Filozofii Przyrody w ATK 03-04-1985, BIATK (1986) nr 2, 41-42.
15. *Ruch a dynamizm: uwagi na marginesie koncepcji R. J. Boškovića*, wykład wygłoszony na sympozjum w ATK 17-02-1987, BIATK (1988) nr 3, s. 39.
16. *Wprowadzenie do sympozjum poświęconego pamięci ks. prof. Kazimierza Kłósaka*, ST 7(1989), s. 247.

17. *Wprowadzenie do sympozjum na temat: Kongres Eucharystyczny i III wizyta duszpasterska Jana Pawła II w Polsce*, ST 7(1989), 236-239.
18. *Wprowadzenie do dyskusji na sympozjum filozoficznym w WSD w Łomży 30-04-1988*, ST 8(1990), 311-312.
19. *Problematyka przedmiotowa i metapredmiotowa w sozologii*, wykład wygłoszony w czasie II Ogólnopolskiej Konferencji Ochrona środowisk w nauczniu i wychowaniu, w: *Materiały II Ogólnopolskiej Konferencji Ochrona środowiska w nauczniu i wychowaniu*, red. M. R. Dudzińska i L. Pawłowski, PL, Lublin 1993,
20. *Problematyka nauki o ochronie środowiska w nauczaniu i wychowaniu*, wykład wygłoszony w czasie sesji naukowej Mazurskiej Wszechnicy Nauczycielskiej w dniach 17-18 lipca 1993, w: *Wyznaczniki powodzeń edukacyjnych*, pod red. A. Karpińskiej, OWMWN, Olecko 1994, 26-37.
21. *Status epistemologiczno-metodologiczny sozologii*, wykład wygłoszony w czasie konferencji naukowej Między filozofią a historią nauki, Poznań 15-16-09-1994, w: *Materiały na konferencję naukową poświęconą twórczości profesora Jerzego Giedymina nt. Między Filozofią a historią nauki*, Poznań 1994, 6-7; SPhCh 31(1995) nr 1, 342-343.
22. *Wprowadzenie w problematykę sympozjum nt. Informacja w nauce i filozofii*, SPhCh 31(1995) nr 1, 233-234.
23. *Zagadnienie filozofii narodowej w ujęciu B.J. Gaweckiego*, wykład wygłoszony na sympozjum poświęconym pamięci profesora Gaweckiego, SPhCh 31(1995) nr 1, 240-241.
24. *W kierunku ekofilozofii*, wykład wygłoszony na VI Polskim Zjeździe w Toruniu, w: *VI Polski Zjazd Filozoficzny. Abstrakty*, oprc. L. Witkowski, Toruń 1995, 44-45.
25. *WSD Łomża sympozjum: Komunikacja wiary w trzecim tysiącleciu (07-01-2000)*; wykład: *Podstawowa struktura komunikacji*.
26. *KUL Lublin (06-04-2000), Konferencja: „Mnożnik cztery” szansą ekonomicznego rozwoju dla Polski*, wykład – *U progu zmian kulturowych i cywilizacyjnych*.
27. *Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (04-10-2000): Rada Programowa Ośrodka Informacji o Edukacji Ekologicznej – Wypowiedź w dyskusji panelowej na temat działania, struktury i regulaminu Ośrodka Informacji o Edukacji Ekologicznej w NFOŚiGW*.
28. *Sympozjum na temat: Chrześcijaństwo w kontekście judaizmu i islamu*, Łomża 12-01-2002, wykład: *Religia istotnym elementem kultury*.
29. *Ogólnopolska konferencja naukowa na temat: Edukacja w naturze*, UKSW, Warszawa 25-04-2002, współorganizacja i prowadzenie sesji.
30. *Ogólnopolska konferencja naukowa: Edukacja środowiskowa – założenia i rzeczywistość po reformie szkolnej*, soczewka 20-22 maja 2002, wykład: *Podstawowe pojęcia w edukacji środowiskowej – spory definicyjne*.

31. Ogólnopolska konferencja: Konflikty społeczno-ekologiczne, IEiB UKSW, Warszawa 26-04-2003, (współorganizacja i prowadzenie sesji).
32. Edukacja środowiskowa – kształtowanie postaw, IBE, Warszawa 17-05-2003, wykład: *Analiza sematyczna terminu „postawa”*.
33. I Krajowa konferencja zoologii systemowej, GLOB, Warszawa 28-29 maja 2003, wykład: *O naukach środowiskowych*, (współorganizacja).
33. *Filozoficzne, ekonomiczne i przyrodnicze uwarunkowania zrównoważonego rozwoju*, KIŚ i KCIŚ PAN, IEiB UKSW, WOŚ WM, Olecko 19-20 czerwca 2003, (współorganizacja).
34. *Problematyka życia i zdrowia w tradycji i kulturze polskiej*, TNW, WNH i IEiB UKSW, Warszawa 16-10-2003, (prowadzenie sesji).
35. Problemy XXI wieku: *Żywność genetycznie modyfikowana*, IEiB UKSW, 23-10-2003, organizacja i prowadzenie sesji).
36. Konferencja naukowa na temat: *Rodzina na początku XXI wieku – rzeczywistość i perspektywy*, Augustów 31-05-2002, współorganizacja i prowadzenie sekcji.
37. Ogólnopolska konferencja naukowa na temat: *Polityka ekologiczna w Polsce i w krajach Unii Europejskiej*, UKSW, Warszawa 23-10-2002: współorganizacja i prowadzenie sesji.

3. Kształcenie kadry

3. 1. Doktoraty obronione:

1. **Dr Andrzej W. Świdorski:** *Funkcjonowanie temperamentu u osób o zwiększonym zapotrzebowaniu na bodźce biospołecznego środowiska*, WFCh ATK, Warszawa 1994 (06-10-1994).
Promotor: prof. dr hab. Józef M. Dołęga
Recenzenci: prof. dr hab. Kazimierz Kloskowski
ks. prof. dr hab. Czesław Cekiera
2. **Dr Dariusz Kielczewski:** *Ekofilozoficzne uwarunkowania rozwoju prawa ochrony środowiska*, WFCh, Warszawa 1996 (25-06-1996).
Promotor: prof. dr hab. Józef M. Dołęga
Recenzenci: prof. dr hab. Włodzimierz Tyburski
3. **Dr Artur Pawłowski:** *Odpowiedzialność człowieka za przyrodę według niektórych przedstawicieli ekofilozofii*, WFCh ATK, Warszawa 1998 (10-06-1999)
Promotor: prof. dr hab. Józef M. Dołęga
Recenzenci: prof. dr hab. Stanisław Zięba KUL
prof. dr hab. Włodzimierz Tyburski UMK

4. **Dr Kondrat Lewandowski:** *Sozotechnika czy ekoinżynieria? Przesłanki wyboru strategii postępowania wobec systemów ekologicznych w warunkach narastającej antropopresji*, WFCh UKSW, Warszawa 2002 (24-10-2002)
Promotor: prof. dr hab. Józef M. Dołęga
Recenzenci: prof. dr hab. Andrzej Kiepas UŚ
prof. dr hab. Jerzy Macewicz
5. **Dr ks Antoni Skowroński:** *Filozofia zrównoważonego rozwoju w ujęciu Stefana Kozłoskiego*, WFCh UKSW, Warszawa 2002 (24-10-2002)
Promotor: prof. dr hab. Józef M. Dołęga
Recenzenci: prof. dr hab. Lucjan Pawłowski PL
prof. dr hab. Anna Latawiec
6. **Dr Marian Krysiak:** *Ekofilozoficzne uwarunkowania ochrony środowiska przyrodniczego w świetle prawa karnego i w opinii funkcjonariuszy policji*, WFCh UKSW, Warszawa 2002 (21-11-2002).
Promotor: ks. prof. dr hab. Józef M. Dołęga
Recenzenci: prof. dr hab. Wiesław Sztumski IF UŚ
ks. prof. dr hab. Zbigniew Sareło IF UKSW
7. **Dr Dariusz Szarżała:** *Ekofilozoficzne uwarunkowania trwałego i zrównoważonego rozwoju*, WFCh UKSW, Warszawa 2002 (27-03-2003).
Promotor: ks. prof. dr hab. Józef M. Dołęga
Recenzenci: prof. dr hab. Zbigniew Hull UW-M
prof. dr hab. Ewa Podrez IF UKSW
8. **Dr Irena Grochowska:** *Ekofilozoficzne uwarunkowania integralnego rozwoju człowieka w ocenie młodzieży*, WFCh UKSW Warszawa 2004, (27-05-2004).
Promotor: prof. dr hab. Józef M. Dołęga
Recenzenci: ks. prof. dr hab. Stanisław Zięba WM-P KUL
ks. dr hab. Zbigniew Łepko IEiB UKSW
9. **Mgr Tomasz Ciechanowski:** *Filozofia przyrody w filozofii indyjskiej*, WFCh UKSW, Warszawa 2004, (28-06 -2004).
Promotor: prof. dr hab. Józef M. Dołęga
Recenzenci: prof. dr hab. Tokarski UW i PAN
prof. dr hab. Anna Lemańska IF UKSW

10. **Mgr Jan Mrozek:** *Afirmacja życia człowieka w Polsce w etyce społecznej okresu międzywojennego*, WFCh UKSW, Warszawa 2004, (28-06-2004).

Promotor: prof. dr hab. Józef M. Dołęga

Recenzenci: prof. dr hab. Włodzimierz Tyburski IF UMK

prof. dr hab. Ewa Podrez IF UKSW

W przygotowaniu

Mgr Izabela Grabowska: *Filozofia edukacji społecznej w zakresie bezpieczeństwa*
Asystent w Szkole Głównej Pożaniczej, Wydział Inżynierii Bezpieczeństwa Cywilnego, Zakład Planowania Zintegrowanego

Mgr Grzegorz Embros: *Rola systemów informatycznych w realizacji ekorozwoju*

Mgr Molak Dominika: *Zrównoważony rozwój w polityce ekologicznej Polski i Unii Europejskiej*

Mgr Wołasiewicz Anna: *Koncepcja edukacji ekologicznej w ujęciu Danuty Cichy*

Mgr Tryboń Monika: *Podstawy filozoficzne (Systemowe ujęcie) bezpieczeństwa człowieka na początku XXI wieku*

Mgr Krzysztof Kędziński, *Filozoficzne uwarunkowania kryzysu ekologicznego w czasach nowożytnych w świetle ekofilozofii*

Promotor: prof. dr hab. Józef M. Dołęga

Mgr Ewa Bazydło, *Ekofilozoficzne uwarunkowania edukacji ekologicznej*

Promotor: Prof. dr hab. Józef M. Dołęga

Kurpiewska Dorota (WM i WPiP UwB): D. Cichy

Mgr Marek Haliniak: *Podstawy filozoficzne polityki ekologicznej*

Promotor ponad 300 prac magisterskich.

3. 2. Recenzje doktorskie

1. Mgr Władysław Kubiak, *Teoria relacji na podstawie „Sumy teologii Tomasza z Akwinu”*, WFCh ATK, Warszawa 1991, (11-06-1992).

2. Mgr Kazimierz Mikucki, *Filozofia a nauki szczegółowe w ujęciu ks. Kazimierza Kłósaka*, WFCh ATK, Warszawa 1966, (14-11-1996).

3. Mgr Adam Stopa, *Filozoficzne podstawy koncepcji teleologicznych w biologii (krytyczny przegląd stanowisk)*, WFCh ATK, Warszawa 1996, (12-12-1996).

3. Mgr Zbigniew Wróblewski, *Koncepcja kosmologii w filozofii ekologicznej. Analiza metafizyczna poglądów Henryka Skolimowskiego*, WF KUL, Lublin 1999, (07-04-2000).

4. Mgr Marian Łakomski, *Integralny program wychowania do trzeźwości w szkole podstawowej. Studium bioetyczne*, WFCh UKSW, Warszawa 2000, (07-12-2000).
5. Mgr Aleksandra Pawlik: *Etyczne aspekty informowania pacjentów o ich stanie zdrowia ze szczególnym uwzględnieniem stanów terminalnych*, WFCh UKSW, warszawa 2004, (18-03-2004).
6. Mgr Anna Maria Wójcik, *Wiedza i poglądy na temat ochrony i kształtowania środowiska*, IBE, Warszawa 2004, 289-39 (27-05-2004).
7. Mgr Stanisław Jeromi ofm, *Ecologia humana w ujęciu Jana Pawła II*, WF KUL, Lublin 2004, (22-06-2004).
8. Mgr Ireneusza Wojciechowicz: *Zwierze w badaniach naukowych. Aspekt etyczny – prawny*, WBiHZ AR, Szczecin 2004, ss. 152 + XXII (13-07-2004).
9. Mgr Zofia Migus-Bębenek, *Ekofilozofia. Próba systematyzacji stanowisk*, IF WH UMK, Toruń 2004, ss. 274, (03-09-2004).

3. 3. Recenzje habilitacyjne:

1. Dr Henryk Piersa: *Symetria i jej funkcja poznawcza w fizyce*, WF KUL, Lublin 1989.
2. Ks. dr Juliusz Łukomski: *Próba zbudowania chrześcijańskiej etyki środowiska naturalnego*, Radom 1998, (PAT w Krakowie, 1999).
3. Dr Krystyna Najder-Stefaniak: *Idea piękna i problemy heurystyki*, SGGW, Warszawa 1998, (WFIS UW, 25-05-1999)
4. Dr Józef Zon: *Bioplazma oraz plazma fizyczna w układach żywych*, WF KUL, Lublin 2000, (WF KUL, 21-05-2000).